

Schoellerovci a Levice

JARMILA BÁTOVSKÁ

Schoellerovci kúpili levické panstvo roku 1867 za 1 100 000 zlatých.¹ Prechodom vlastníctva panstva z rúk Esterházyovcov do rúk tejto podnikateľskej rodiny sa udiala zmena vskutku v duchu doby.

Stará šľachtická rodina Esterházyovcov bola nahradená rodinou veľkopodnikateľov pochádzajúcich z okolia nemeckého Aachenu. Príslušníci Schoellerovského domu, ako sa členovia jednotlivých rodín podnikajúcich v polovici 19. storočia v Nemecku a Rakúsku medzi sebou nazývali, vlastnili bane, hutnícke závody, strojárne, papierne, textilky, vagónky, podiely v lodeniach atď.² Začiatky ich podnikania siahajú podľa rodinnej kroniky do 16. storočia, kedy vlastnili hámor v Dürene nad Rýnom.

Na konci 18. storočia sa venovali výrobe textilu. Rodina profitovala na dodávkach pre armádu najmä v čase napoleonských vojen. Po ukončení vojny klesol dopyt po látkach, a tak sa firma pod názvom Bratia Schollerovci rozhodla rozšíriť podnikanie na Moravu do Brna. V roku 1818 dostala od cisára povolenie na bezcolný prevoz strojov a v roku 1820 oprávnenie na výrobu tkanín a kašmíru. Na čele firmy stál Filip Schoeller. Firma ako prvá v Rakúsku zaviedla v roku 1827 svietylyn, pracovalo sa na 45 stavoch s parným pohonom. Firma využívala najnovšie vedecké vynálezy. V roku 1838 mala 700 robotníkov. V tridsiatych rokoch sa špecializovala na výrobu módného dámskeho tovaru. Výrobky sa vyvážali do celej Európy a hlavne do USA a boli konkurentom tradičného anglického a francúzskeho tovaru.³ Podrobnejšie predstavenie brnenskej vetvy rodiny nie je vo vzťahu k Leviciam samoúčelné, príslušníci tejto vetvy sa najviac zaslúžili o rozvoj Levického panstva.

Je zaujímavé, prečo sa rodina s takouto dlhou a úspešnou tradíciou podnikania, vlastniaca množstvo tovární a nehnuteľností v mestách po celej Európe rozhodla skupovať v polovici 19. storočia nie veľmi prosperujúce veľké pozemkové celky. Okrem levického panstva kúpili

¹ HETÉNYI, Rezső. *Bars és Hont k. e.e. vármegyék évkönyve*. Budapest, 1943, s. 219.

² 100 Jahre Haus Schoeller. Wien, 1933, s. 36.

³ *Bratři Schoellerové - továrna na jemná sukna*. Inventár archívneho fondu, Brno, 1968, s. 2.

